

משרד לביטחון לאומי כהזדמנות – נייר עמדה

אל"מ (מיל') רונן איציק

רקע כללי

במהלך השנה האחרונה (2022) עמדה משטרת ישראל במרכזו של השיח הציבורי, בעיקר בהקשר מצב ביטחון הפנים שלאחר ובמסגרת מבצע "שומר החומות" (מאי 2021), זאת לאחר עשור מורכב בו אמון הציבור במשטרה ירד באופן כללי ועיקבי. תנועת "הביטחוניסטים" עסקה בנושא לאורך כל השנתיים האחרונות, במסגרת זו גיבשנו רעיון מסדר וכן פרקטיקות בהקשר הקמת המשמר הלאומי, ובנוסף חקרנו את רמת האמון במשטרת ישראל לרבות גיבוש המלצות באשר לכיווני פעולה אפשריים.

עם הקמתו של המשרד לביטחון לאומי במסגרת הממשלה החדשה, ונוכח אתדרי מימוש הריבונות, והפשיעה ועל רקע של שימוש בנשק בלתי חוקי, אנו מוצאים לנכון להצביע על כיווני פעולה מהותיים בהיבט האמון של הציבור במשטרת ישראל, כאשר השוטרים, כפי שאנחנו הגדרנו זאת, נדרשו עד כה לעמוד ב"משימה בלתי אפשרית".

כיווני הפעולה עליהם אנו מצביעים נוגעים במספר חתכים, במרכזם מתחייבת ההבנה כי ללא אמון הציבור במשטרה, ושיתוף הפעולה האזרחי, יהיה קשה מאוד עד כדי בלתי אפשרי להתמודד עם האתגרים העומדים על הפרק. החברה הישראלית מצויה במתחים פנימיים, שהולכים ומתעצמים. סוגייה זו שמה את השוטרים בחזית אל מול כמעט כל אתגר. לשם ההצלחה אנו נדרשים לא רק להגדיל את כמות שוטרים אלא להעלות את איכותם, להתאים את תפיסת ההפעלה ואת היכולת לרכז מאמץ. מלבד זאת, המאמץ הנדרש בהיבטים רבים חייב להיות בין-משרדי: משפטים, חינוך, כלכלה, רווחה ועוד.

ההמלצות המרכזיות בהן נגענו במחקר שהתפרסם במהלך שנת 2022:

1. איכות הקשר בין המשטרה לאזרח –

סוגייה זו מהווה עמוד תווך חיוני להגברת האמון בארגון, ויש להטמיעה בנורמה המשטרתית לעומק, ולשפרה בכל דרך אפשרית, הן בממשק עם הרשות המקומית, הן בתקשורת ישירה, ובכלל. **מעמדם של השוטרים תלוי בדרך בה הם נתפסים בקרב האזרחים** – יש לכך גם דוגמאות טובות בישראל- יש למנפן, ללמוד מהן, ולהטמיען. בדומה, ובהקשר להתאמת היכולות לעידן החדש - יש לשכלל את הפעילות במרחב הקיברנטי בו מתקיימת אינטרקציה שוטפת מול האזרחים – וגם בהקשר הזה ראינו בשנים האחרונות קשיים בלתי מבוטלים.

2. **אמון הציבור –**

משטרת- ישראל אינה נתפסת בקרב הציבור הישראלי כגוף פסול, אלא כגוף שאינו מממש את ייעודו הקלאסי. אזרחי ישראל סומכים על שוטרים, יותר בהקשרי סכנת חיים (בדגש איומי טרור), ופחות בהקשרי טיפול בעבריינות. משמעות הדברים היא כי המשטרה אינה חבוטה כפי שרבים מתארים – **יש בה נקודות חוזק עליהן היא יכולה להישען**, אך הדרך לשיפור התדמית תלויה מאוד באפקטיביות השיטור הקלאסי. מיקוד בהקשר הזה עשוי להניב עבור המשטרה תוצאות של ממש ותוך זמן לא רב – לאור הנתונים שהמשטרה העבירה לידינו.

3. **הגיבוי המשפטי –**

בהקשר זה יש צורך בטיפול רב-מערכתי – הוא טמון במערכת המשפט אך גם במקצועיות השוטרים בשטח. המשטרה חייבת לבוא למערכת המשפט עם תיקים חזקים – כל תיק חלש הוא פגיעה בתדמית ופגיעה באמון – זוהי עבודה סיזיפית של שוטרים - לדעת לנהל זירות אירוע, לאסוף ראיות ולהוביל להרשעה. גם בתחום זה נדרש להתעמק, אך מעל זאת – **מתחייבת רמת גיבוי אחרת לשוטרים**, זה דורש, בין השאר, חקיקה. על פי המציאות הישראלית התחושה הכללית היא כי מערכת המשפט פחות מאמינה לשוטרים, אולי פחות מדי – ובהקשר הזה יש עוד מה לשפר, בעונשי מינימום, בהקשחה ועוד. המציאות של היום ובייחוד בכל הקשור באלימות ברחובות ובכבישים מחייבת הגדרת עונשי מינימום – סוגיות רבות הפכו למכת מדינה ויש להגדיר סף ענישה הרלוונטי למציאות זו.

4. **הגיוס למשטרה –**

ממצאי המחקר שקיימנו מצביעים על כך שהגיוס לארגון אינו נפגע רק בשל רמת השכר – בכדי לעודד גיוס למשטרה נדרשת עבודה פנימית ומשמעותית לשיפור תדמית הארגון – אם במשטרה שואפים לגייס כוח אדם איכותי, הרי שעל בסיס ממצאי המחקר **נדרש למקד את המאמץ כלפי פנים הארגון, לא פחות מאשר גיוס מקורות חיצוניים**. משטרה בעלת תדמית איכותית תגרום לאנשים איכותיים להצטרף אליה – כך לפחות לפי 750 אזרחים ישראלים בגילאים 25-40 אשר השתתפו במחקר זה, אחוזים ניכרים מהם שקלו להתגייס למשטרת-ישראל בעבר, אך החליטו שלא לעשות זאת.

5. משמר הגבול כ"קטר" –

משמר הגבול עבר שינוי תדמיתי עצום בעשורים האחרונים – מוטיבציית הגיוס למג"ב עלתה ויחידות מג"ב נתפסות כיחידות רלוונטיות ואפקטיביות, והן זוכות לאהדה רבה מצד הציבור. ראוי ואף נכון להעצים את יחסי הגומלין בין "המשטרה הכחולה" ובין משמר הגבול – בהקשר הזה, ובמסגרת תהליכי הקמת המשמר הלאומי ראוי בעינינו להעצים את פעילות יחידות המתמי"ד במרחבי הפריפריה, ובכך לחזק ולהעצים את שיתוף הפעולה של המשטרה עם האזרחים. הגיוס למתמי"ד, וההכשרה מובלים על ידי משמר הגבול – ובהקשר זה, היותו "קטר" מהווה הזדמנות כאמור לשיתוף פעולה, גיוס, רתימה, ומעבר לכל אלה שיפור תדמית המשטרה בעיני האזרחים, ובייחוד בפריפריה הסובלת מפשיעה מגוונת.

כניסתה של הממשלה החדשה, והעצמת החשיבות של ביטחון הפנים כבסיס משמעותי לביטחון הלאומי, מהווים הזדמנות לשינוי משמעותי בשטח, בעיקרו אופרטיבי, אך לא פחות מכך חשובים הקשר, האמון והרתימה האזרחית. תוצאות מבצעיות הן חשובות, אך ללא אמון האזרחים תתקשה המשטרה לעמוד במשימותיה.

ההמלצות דלעיל ניתנות ליישום במהירות, באופן שיניב חיזוק משמעותי ביכולת של המשטרה ובגיבוי המשפטי והציבורי. שינוי מגמה בהקשרים האלה יהווה תנופה משמעותית לחיזוק ביטחון הפנים במדינת-ישראל.